

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 506 sahifa,
2-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

- Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Yangi O'zbekistonning mintaqaviy va global geosiyosiy pozitsiyasi: milliy o'zlik va media reprezentatsiya tahlili	16
Salim Doniyorov	
Axborot kommunikatsiya texnologiyalari vositasida o'quvchilarning adabiy tahlil kompetensiyasini shakllantirish	21
Djo'rayev Yorqin Xolnizozovich, Xoldarova Gulchehra Tajibayevna	
Adabiy tahlil kompetensiyasini shakllantirishda elektron darsliklar va multimedia vositalaridan foydalanish.....	26
Djo'rayev Yorqin Xolnizozovich	
Ta'limdagi hurfikrlikni rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	29
Yunusov Dilshod Raxmatovich	
Boshlang'ich ta'limda kompetensiyaviy yondashuv asosida o'quvchilarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	32
Aliqulova Habiba Bahranovna	
Ayollar boksida jismoniy tayyorgarlikning yosh qizlar salomatligiga ta'siri	36
Majidov Ruslan Rustam o'g'li, Komilova Ismigul O'ktamjon qizi	
Talaba-yoshlarda internet risklarning oldini olishning pedagogik modeli	41
Muradova Maftuna Komilovna, Mamadaliyeva Umida Isroiljonovna	
Диагностика креативности студентов педагогических вузов в процессе изучения специальных дисциплин.....	44
Уразова Марина Батыровна, Соибова Толифа Дилмуродовна	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ kompetentlikni shakllantirishning metodik xususiyatlari.....	49
Tashibekova Munajat Xoshimovna	
Mariya Montessori ta'limida bolalarning mustaqilligini va ijodiy faoliyatini rivojlantirishning pedagogik-didaktik shart-sharoitlari.....	53
Asqarova Ma'mura Sadriddinovna	
O'spirinlik yoshida namoyon bo'ladigan agressiv xulqning psixologik xususiyati	59
Atajanova Xurjon Pirnazar qizi	
O'zbekiston jurnalistikasining rivojlanishida jadidlarning o'rni: jurnalistikada yangi trend	64
Murtozayeva Nigora Murtoza qizi	
Virtual ta'lim texnologiyasining ta'lim jarayonini takomillashtirishdagi ahamiyati.....	67
Muxsiyeva Aziza Shamsitdinovna	
Kelajakdagi o'qituvchilarning pedagogik kreativligini ta'limiy o'yinlar orqali rivojlantirish yo'llari	69
N. A. Musayeva	
Talabalarda lisoniy tafakkurni shakllantirishga psixolingvistik yondashuvning didaktik tamoyillari	76
Odiljonova Kamola Abduvosit qizi	
Strategies for Overcoming Difficulties in Using Authentic Materials in English Language Teaching	81
Qosimov Jaloliddin Abduvali o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'limni tashkil etishning pedagogik imkoniyatlari	84
Qurbonova Buzaynab Nurmuxammadiyevna	
Inspektor-psixologlarda ijtimoiy-psixologik kompetentlikning kasbiy faoliyatdagi ahamiyati	87
Raxmanova Dilnoza Farmanovna	
Qo'ng'iro't tumani toponimlarining leksik-semantik va genetik xususiyatlari	90
Shamshaddinova Saodat Saparbayevna	
Variativ yondashuv asosida 5–9-sinf o'quvchilarida valeologik madaniyatni rivojlantirishning didaktik modeli va metodik ta'minoti	93
Shamuratov Asqar Abdullayevich	

The Structural Composition and Developmental Stages of Critical Thinking Skills.....	98
<i>Shuxratjon Ismoiljonov Boymirza o'g'li</i>	
Yosh rahbar kadrlarni lavozimlarga tayinlashning psixologik xususiyatlari.....	106
<i>Sobitov Otabek</i>	
O'zbekistonda erta turmush qurish masalasi va uning psixologik tahlillari.....	111
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Adaptiv sportning inklyuziv ta'lim tizimida alohida ta'limga ehtiyoji bo'lgan o'quvchilarning jismoniy va funksional rivojlanishidagi ahamiyati.....	114
<i>Xasanova Sarvinov To'liqinjon qizi</i>	
Yosh futbolchilarda texnik mahoratni rivojlantirishda differentsiallashgan mashg'ulotlar modelini qo'llash samaradorligi	118
<i>Zayniddinov Tojiddin Baxriddinovich</i>	
Фразеологизмы как носители культуры: проблемы перевода и методы обучения	123
<i>Хамидова Гулноза Турсунбой кизи</i>	
Talabalarni kreativ yondashuv asosida tarbiyaviy–innovatsion faoliyatga tayyorlash jarayonlari.....	127
<i>Adizova G. M.</i>	
Iqtidorli bolalarni psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash	131
<i>Ismoilova Adolat Anvarovna</i>	
STEAM – ta'lim texnologiyasi asosida o'quvchilarning fazoviy tasavvurlarini rivojlantirish metodikasi	134
<i>So'fiboyeva Gulchehra Mamurjonovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ko'nikmalar va kompetentlikni shakllantirishning pedagogik asoslari.....	138
<i>Fayzullayeva Xovoxon Xayrullo qizi</i>	
Inklyuziv ta'limga muhtoj bolalar bilan ishlashda tarbiyachining roli.....	142
<i>Mansurova Lobar Luqmon qizi, Boqiyeva E'zoza Mashrab qizi</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bor bolalarni ta'lim-tarbiyalashning ilmiy-pedagogik asoslari.....	146
<i>Tojiboyeva Osiyoxon Alisher qizi</i>	
Xalqaro ta'lim tashkilotlari faoliyatining nazariy asoslari.....	150
<i>Abdusamadova Aziza Kamoliddin qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy texnologiyalar asosida ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimi sifatida.....	153
<i>Shanazarov Otabek</i>	
Maktabgacha ta'limda STEAM yondashuvini loyiha asosida joriy etishning pedagogik strategiyalari	158
<i>Radjapova Xuzra Tirkashevna, Abdullayeva Sarviniso</i>	
Matematika ta'limida modellashtirishning psixologik va metodik asoslari: disum loyihasi tahlili.....	161
<i>Xaydarov Xurshid Ismatovich</i>	
Darsdan tashqari mashg'ulotlarda gandbolchilarning tezkorligini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	166
<i>Ismatullayeva Zuhra Rustam qizi</i>	
Osiyo xalq o'yinlari asosida jismoniy tarbiya jarayonini samarali tashkil etishning pedagogik shartlari	170
<i>Abdullayev Yashnarjon Mahkamovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning innovatsion kompetentligini shakllantirishda klasterli ta'lim muhitining imkoniyatlari.....	173
<i>Abduraxmanov M. B.</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tanqidiy fikrlash.....	178
<i>Chinaliyeva Ayjamal Baxitjanovna</i>	
Talabalarda raqamli ta'lim madaniyatini rivojlantirish.....	181
<i>Eshqurbonova Nafisa Bahodir qizi</i>	
Blended Educational Technologies in Higher Education: A Systematic Analysis of Foreign Research.....	183
<i>Fozilova Maxina Adashevna</i>	
Voyaga yetmaganlarda deviant xulq shakllanishida ijtimoiy-psixologik omillarning roli.....	188
<i>Galdiyeva Mehribon Durdiyevna, Saydazimov Alisher Nurali o'g'li</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Boshlang'ich tayyorlov guruhida ulotqirish texnikasi elementlarini o'rgatish samaradorligi.....	191
	Hayitmurodova Nasiba Abdusalimovna	
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tarbiya fanini o'qitishning metodik tayyorgarligini takomillashtirish zaruriyati.....	197
	Inoyatova Zulfiya Xamdammovna	
	Talabalarni ilmiy-tadqiqot faoliyatiga jalb etishning metodologik asoslari.....	199
	Karimova Madinabonu Dilshodbek qizi	
	Kompetentligini baholash mezonlari va indikatorlarini ishlab chiqish.....	203
	Kayumov Oybek Achilovich	
	Kasbiy refleksiya asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini rivojlantirish.....	209
	Miraxmedova Mubina Mirxalil qizi	
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq ko'nikmalarini rivojlantirish.....	211
	Nisanbayeva Akmaral Kaldibayevna	
	Maxsus ta'lim dasturlari orqali iqtidorli talabalarining ijodiy salohiyatini rivojlantirish.....	214
	Rayimova Shahlo Sobirjon qizi	
	STEAM ta'limida ijtimoiy intellektni rivojlantirish metodlari.....	217
	Toshev Elbek Choriyevich	
	Innovatsion texnologiyalar va ularning tasviriy san'at o'qituvchilarini tayyorlash tizimidagi roli.....	223
	Usmanov Botir Allaberdiyevich	
	Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyasini rivojlantirishda volontyorlik faoliyatining ahamiyati.....	227
	Xalilova Dilnoza Furkatovna	
	Boshlang'ich sinflarda robototexnikaning ahamiyati va o'rni.....	230
	Xodiyeva Dilrabo Pirimovna	
	Working With Visual AIDS in Teaching English in Primary Education.....	233
	Yunusova Nodira Akhmadjanovna	
	Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta'limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari.....	237
	Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna	
	The Psychological Impact of Social Media on Youth.....	242
	Dilfuza Qarshiboyeva	
	Maktab direktori nutq etiketi – ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan samarali muloqot asosi.....	246
	Islamova Dilfuza Dilshodovna	
	Dizartriyali bolalar monologik nutqini innovatsion texnologiyalar orqali rivojlantirish.....	250
	Pardayeva Muxlisa	
	Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishida bilish jarayonlarning ahamiyati.....	257
	Xaydarova Umidaxon Baxromjon qizi	
	Enhancing the Professional Competence of English Language Teachers.....	259
	Karimova Dilshoda Sodiqjon qizi	
	Maktabgacha yoshdagi bolalarda montessori metodi bo'yicha sezgir davrlar.....	264
	Tojiakhmedova Maftuna Umarjon qizi	
	"Personal learning assistant" vositalari asosida bo'lajak pedagoglarni tayyorlash tizimidagi zamonaviy tendensiyalar tahlili.....	268
	Muradova Maftuna Komilovna, Turobova Ro'zoy Bekmurotovna, Xayrullayev Mo'minbek Anvar o'g'li	
	Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida adabiy-nutqiy kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi.....	272
	Ravshanova Dildora Sagdullayevna	
	Raqamli ta'lim sharoitida elektron axborot-ta'lim muhitining mohiyati va tarkibiy tuzilmasi.....	279
	Temurov Sobirjon Yo'ldoshevich	
	Zamonaviy ta'lim menejmentida innovatsion yondashuvlarning ahamiyati (boshlang'ich ta'lim misolida)..	283
	Pardaboyev Doston	
	Maktabgacha ta'lim tashkiloti va oilaning hamkorligida qadriyatlar tarbiyasining amaliy asoslari.....	286
	Xaydarova Mavluda Mo'yidinjon qizi	

Zamonaviy pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari integratsiyasi asosida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish bosqichlari va samarali shakllari.....	292
<i>G'oziyeva Mohlaroyim Qodirxon qizi</i>	
Alohida ta'lim ehtiyojiga ega bo'lgan bolalarning (aqliy nuqson) ovqatlanish tartibi	295
<i>Sh. M. Ro'ziyeva</i>	
Boshlang'ich sinflarda ona tili darslarida imlo savodxonligini oshirishda geymifikatsiya o'yini orqali samarali tashkil etish	299
<i>Mergenbaeva Asiya Erkebaevna</i>	
Musiqqa o'qituvchisining pedagogik muloqatining ta'lim jarayonidagi ahamiyati	304
<i>S. M. Raxmonberdiyeva</i>	
Ijtimoiy-maishiy hayotga yo'naltirish darslarida zaif eshituvchi o'quvchilarning nutqini rivojlantirish	307
<i>Abdulxamidova Gulnoza</i>	
Ispaniya davlati ijtimoiy hayoti, madaniyati va o'ziga xos ta'lim tizimi	311
<i>Umarova Malika Xisabidinovna, Sabirova Nodira Ibrohimovna</i>	
Ertaklardagi so'zlardan foydalangan holda nutqi rivojlanmagan bolalarda muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish metodologiyasi	316
<i>G'opporova Mahliyoxonim</i>	
Tarbiya fanida hadislar va milliy qadriyatlarni integratsiya qilishning pedagogik imkoniyatlari	319
<i>Axmedov Boburjon Vasikovich</i>	
Chaqiriqqacha harbiy ta'lim tizimida o'quv-biluv kompetensiyalarini rivojlantirishning innovatsion yondashuvlari	324
<i>Mirzayev Shavkat Turdibayevich</i>	
Mustaqil ta'lim olish faoliyati tushunchasining pedagogik mohiyati va tarkibiy tuzilmasi (fizika fani bo'yicha).....	328
<i>Esanmurodov Otamurod Boboqand o'g'li</i>	
Oliy ta'limda immersiv yondashuvning mohiyati.....	333
<i>Muradova Maftuna Komilovna, Jontemirova Nozima Abdijabbor qizi</i>	
Yengil atletika mashg'ulotlari tizimida sportchilarning psixologik tayyorgarligini shakllantirish va rivojlantirishning ilmiy-pedagogik asoslari.....	337
<i>Yigitaliyev A. F.</i>	
Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasida o'quvchilarning harakat faolligini rivojlantirishning zamonaviy pedagogik mexanizmlari.....	343
<i>D. R. Abdusalomov</i>	
Futbolchilarni tayyorlash jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llashning samaradorligi...	348
<i>Mirbabayev Muzaffar Ismatillayevich</i>	
Empirik tushunchalar va ularning hospital pedagogikadagi pedagogik-psixologik roli	353
<i>Sapayeva Mavluda Shanazarovna</i>	
Ayollarga nisbatan zo'ravonlikka qarshi kurash va huquqiy himoya.....	357
<i>Ibragimova Feruza Bahodirxonovna</i>	
Integrativ yondashuv asosida kongruentlik kompetensiyasini shakllantirishga ta'sir etuvchi omillar.....	362
<i>Kamalova Dilobar Tairovna</i>	
Og'ir atletikachilarning ko'p yillik tayyorgarlik jarayonini tashkil etish	366
<i>Raximov Farxod Maxmudovich</i>	
Haqiqiy materiallardan foydalangan holda o'qishni o'rgatish	370
<i>Axmedov Husen Uzairovich</i>	
Maktabgacha ta'limda innovatsion va fiziologik yondashuvlarning o'ziga xos xususiyatlari.....	376
<i>Ruziyeva Gulsara Temirqulovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida talaba-yoshlarning jismoniy tarbiyasi.....	380
<i>Nazarov Zokir Abdurahmonovich</i>	
Tafakkur va mantiqiy fikrlash bo'lajak pedagog shaxsining nutq madaniyati omili sifatida	383
<i>A. Sh. Jumayev</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarida turizm vositasida tolerantlikni rivojlantirish pedagogik muammo sifatida.....	386
<i>Abdumannatova Aziza Abdumajit qizi</i>	

Zamonaviy didaktik vositalar asosida talabalarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	390
<i>Asobayeva Noila Samatovna</i>	
Axborot texnologiyalarini kasbiy faoliyatda qo'llash" fanidan amaliy va laboratoriya mashg'ulotlarini samarali tashkil etish	395
<i>Axmedova Zebixon Siddikovna</i>	
Talaba shaxsini ma'naviy-axloqiy tarbiyalashga qo'yilgan pedagogik talablar	399
<i>Boliyev Uchqun Ismatovich</i>	
Translation of Phraseological Units in Mass Media Texts.....	402
<i>Eshmurodova Ziyodaxon Urinbayevna</i>	
Phraseologisms in Modern Russian: A Corpus-Based Analysis of Structural, Semantic, and Functional Dynamics	405
<i>Farkhod Kholmatov</i>	
Yosh sportchilarda sprinterlik qobiliyatlarini rivojlantirishda o'yin uslubidagi mashqlarning o'rni.....	413
<i>G'oibov Yusufali Buxoraliyevich</i>	
Imitatsion mashqlarni nutqni avtomatizatsiyalash jarayonida qo'llash metodikasi	417
<i>G'aniyeva Muhabbat Lutfullayevna</i>	
1879-1894-yillarda yevropa va aqshdagi asos soluvchi laboratoriyalar evolyutsiyasi orqali eksperimental psixologiya genezisining qiyosiy-tarixiy tahlili.....	420
<i>Haydarov Farhod Ilnazarovich</i>	
Maktab direktori nutq etiketi – ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan samarali muloqot asosi	423
<i>Islamova Dilfuza Dilshodovna</i>	
Bolalarda gigiyeniya qoidalarini o'rgatishning pedagogik ahamiyati	427
<i>Kalkonova Lutfiya Yusufovna, Safarova Qizlarxon</i>	
Kasbiy refleksiya va portfolio metodining ta'lim jarayonidagi ahamiyati	430
<i>Ismoilova Adolat Anvarovna, Kamoliddinova Mahliyoxon Zohidjon qizi</i>	
Практическая работа по развитию логического мышления учащихся начальных классов через дидактические игры	433
<i>Отажонов Ж. М., Мамарасулова М. А.</i>	
Umumta'lim maktablarida "tarbiya" fanini o'qitish jarayonida mavjud muammolar, ularning sabablari va takomillashtirish yo'llari.....	436
<i>Mamirova Shaxnoza Xudoyqulovna</i>	
Word Formation and Vocabulary Enrichment in Modern English and Uzbek Languages	440
<i>Muminova Feruza Muratdjanovna</i>	
Nodavlat ta'lim tashkilotlarining maktabgacha ta'lim tizimidagi o'rni va rivojlanish tendensiyalari	443
<i>Muminova Nargiza Sabitdjanovna</i>	
Shaxs taraqqiyotining turli bosqichlarida refleksiyaning rivojlanishi	447
<i>N. I. Xalilova</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda inklyuziv kompetensiyalarni rivojlantirishning pedagogik asoslari	450
<i>Omanqulova Shohida Nematillo qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarda gender madaniyatni shakllantirishda milliy qadriyatlar va zamonaviy yondashuvning uyg'unligi	455
<i>O'tkirova Zuhraxon Ahmedjanovna</i>	
Developing Listening and Speaking Skills in Middle School	458
<i>Rakhmonova Dilrabokhon Salokhiddin kizi</i>	
Bolalarda gigiyena qoidalarini o'rgatishning pedagogik ahamiyati	461
<i>Kalkonova Lutfiya Yusufovna, Safarova Qizlarxon</i>	
Avlodlar nazariyalari haqidagi mulohazalarning nazariy tahlili: baby boomerlar, X, Y, Z avlodlari.....	464
<i>Umarova Sitora Muxlisovna, Sharifova Mahtob Murodjonovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbiy kompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari	467
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Sofoyeva Oysha Davlatyorovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda arifmetik amallarni o'rgatishning samarali metodlari.....	470
<i>Solijonova Mavluda Zokir qizi</i>	

Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini takomillashtirishning nazariy-metodologik asoslari.....	472
Toxirov Botirjon G'ofurjon o'g'li	
Chaqiriqqacha harbiy ta'limda talabalarning harbiy ko'nikmalarini shakllantirishda psixologik omillarning o'rni.....	477
Tursunov Shaxzod Ramazonovich	
Bolalarning jismoniy faolligini oshirish va jismoniy rivojlantirish bo'yicha noan'anaviy jismoniy mashqlarning ahamiyati	480
Xalmatova Nasiba Bozorboyevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirish muammolari	485
Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish faolligini rivojlantirishda bolalar adabiyotidan foydalanish ..	488
Yuldoshova Mehriniso Ochildiyevna	
Hosila va uning tatbiqlarini o'rgatishda zamonaviy yondashuvlar	491
Absamatov Zuxriddin Axmad o'g'li	
Развитие речи у детей как ключевой фактор формирования личности.....	496
Дустова Дилдора Собиржановна	
Boshlang'ich sinflarda geometrik tasavvurlarni shakllantirish metodikasi	498
Imamova Nasiba Xurramovna	
Дидактические основы подготовки будущих педагогов к лекционной деятельности.....	501
Нодира Азаматова	

ISPANIYA DAVLATI IJTIMOIIY HAYOTI, MADANIYATI VA O'ZIGA XOS TA'LIM TIZIMI

Umarova Malika Xisabidinovna

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti v.b. prof.,
 p.f.n.

Sabirova Nodira Ibrohimovna

Pedagogika yo'nalishi 2-kurs magistranti

Annotatsiya: Maqolada Ispaniya davlati ijtimoiy hayoti, madaniyati hamda o'ziga xos ta'lim tizimi yoritilgan. Ispaniya janubi-g'arbiy Yevropada, Pireney yarimorolida joylashgan bo'lib, shimolda Fransiya va Andorra, g'arbda Portugaliya, janubda esa Gibraltar va O'rta Yer dengizi bilan chegaradosh. Mintaqaviy tillarning rasmiy maqomga egaligi mamlakat madaniyatining boyligi va xilma-xilligini namoyon etadi. Ispaniya madaniyati san'at, musiqa va sport sohalaridagi yutuqlari bilan ajralib turadi. Ispaniya ta'lim tizimi Yevropa Ittifoqi standartlariga moslashgan bo'lib, davlat va xususiy ta'lim muassasalari orqali amalga oshiriladi. Ta'lim majburiy bo'lib, davlat tomonidan kafolatlanadi. Tuzilishiga ko'ra, ta'lim tizimi bir necha bosqichdan iborat bo'lib, o'ziga xos xususiyatlarga ega.

Kalit so'zlar: Ispaniya, janubi-g'arbiy Yevropa, mintaqaviy jamoalar, katalonlar, basklar, galisyaliklar, mintaqaviy tillar, Reconquista, flamenko, madaniy unsurlar, me'moriy yodgorliklar, Alhambra (Granada), Sagrada Familia (Barselona), maktabgacha ta'lim, boshlang'ich ta'lim, majburiy o'rta ta'lim – ESO, Bachillerato, oliy ta'lim, kasb-hunar ta'limi – FP.

Abstract: The article examines the social life, culture, and distinctive education system of Spain. Spain is a country located in southwestern Europe, on the Iberian Peninsula. It borders France and Andorra to the north, Portugal to the west, and Gibraltar and the Mediterranean Sea to the south. Regional languages also have official status, reflecting the richness and diversity of Spanish culture. Spanish culture is distinguished by its diversity and significant achievements in art, music, and sports. The education system of Spain is aligned with European Union standards and is implemented through public and private educational institutions. Education is compulsory and guaranteed by the state in accordance with the Constitution of Spain. Structurally, the education system is divided into several stages and has its own distinctive features.

Key words: Spain, southwestern Europe, regional communities, Catalans, Basques, Galicians, regional languages, Reconquista, flamenco, cultural elements, architectural monuments, Alhambra (Granada), Sagrada Familia (Barcelona), preschool education, primary education, compulsory secondary education – ESO, Bachillerato, higher education, vocational education – FP.

Аннотация: Данная статья посвящена социальной жизни, культуре и уникальной системе образования Испании. Испания – страна, расположенная в юго-западной Европе, на Пиренейском полуострове. Она граничит с Францией и Андоррой на севере, Португалией на западе, а также Гибралтаром и Средиземным морем на юге. Региональные языки также имеют официальный статус, что подчеркивает богатство и самобытность испанской культуры. Испанская культура отличается разнообразием и значительными достижениями в области искусства, музыки и спорта. Система образования Испании адаптирована к стандартам Европейского союза и реализуется через государственные и частные образовательные учреждения. Образование является обязательным и гарантируется государством в соответствии с Конституцией Испании. С точки зрения структуры система образования разделена на несколько этапов и обладает рядом специфических особенностей.

Ключевые слова: Испания, юго-западная Европа, региональные сообщества, каталонцы, баски, галисийцы, региональные языки, Реконкиста, фламенко, культурные элементы, архитектурные памятники, Альгамбра (Гранада), Саграда Фамилия (Барселона), дошкольное образование, начальное образование, обязательное среднее образование – ESO, Bachillerato, высшее образование, профессиональное образование – FP.

KIRISH

Ispaniya davlati janubi-g'arbiy Yevropada, Pireney yarimorolida joylashgan davlatdir. Uning shimolida Fransiya va Andorra, g'arbida Portugaliya, janubida esa Gibraltar va O'rta Yer dengizi joylashgan. Ispaniya Atlantika okeani va O'rta Yer dengizi bilan o'ralgan bo'lib, geografik xilma-xilligi bilan ajralib turadi. Davlat tarkibiga shuningdek ikki asosiy arxipelag kiradi: Balear orollari (O'rta Yer dengizida), Kanar orollari (Atlantika okeanida).

Afrikadagi Melilla va Seuta shaharlarining eksklavlari ham Ispaniya hududiga kiradi. Maydoni jihatidan Ispaniya hududi 505 990 kvadrat kilometrni tashkil etadi va Yevropa Ittifoqidagi eng yirik davlatlardan biridir. Aholisi va milliy tarkibi 2024-yil holatiga ko'ra, Ispaniya aholisi taxminan 48 million kishidan iborat. Milliy tarkibi: ispanlar – asosiy millat (taxminan 86 %), mintaqaviy millatlar – katalonlar, basklar, galisiyaliklar. So'nggi yillarda Lotin Amerikasi, Afrika va Sharqiy Yevropadan kelgan muhojirlar soni ortib bormoqda. Rasmiy tili: ispan tili (kastiliya) – milliy va rasmiy til. Mintaqaviy tillar ham rasmiy maqomga ega, jumladan: katalon tili (Kataloniya, Valensiya va Balear orollari), bask tili (Basklar yurti), galisiya tili (Galisiya).

Davlat tuzumi: boshqaruv shakli – konstitutsiyaviy monarxiya. Hozirgi podshoh – Filipp VI (Felipe VI). Bosh vazir – davlatning ijroiya hokimiyatini boshqaruvchi amaldor. Ispaniya 17 ta avtonom mintaqaga bo'lingan bo'lib, har bir mintaqaga o'ziga xos madaniyati va siyosiy huquqlariga ega.

Ispaniya o'zining qadimiy tarixiga ega bo'lib, miloddan avvalgi davrlarda Ispaniya hududida iberlar, keltlar va fenikiyaliklar yashagan. Rim imperiyasi davrida "Hispania" nomi bilan tanilgan va rivojlangan viloyatlardan biri bo'lgan. VIII-asrda arab-musulmonlar (Umaviylar xalifaligi) tomonidan zabt etilib, musulmon madaniyati rivoj topgan. Reconquista (718–1492-yillar) jarayonida Ispaniya xristianlar tomonidan qayta egallangan. 1492-yilda Ispaniyaning birlashishi bilan katolik qirollar davlati tashkil topdi. Shu yili Kristofor Kolumb Amerikani kashf etgan. XVI–XVII-asrlarda Ispaniya dunyodagi eng yirik imperiyalardan biriga aylandi. XIX–XX-asrlarda Ispaniya ko'plab koloniyalarini yo'qotdi. 1936–1939-yillarda fuqarolar urushi yuz berdi, so'ngra Franko diktaturasi o'rnatildi. 1975-yilda Frankoning o'limidan so'ng Ispaniya konstitutsiyaviy monarxiya va demokratiya yo'lga o'tdi. Iqtisodiyoti jihatidan Ispaniya dunyodagi rivojlangan davlatlardan biri bo'lib, Yevropa Ittifoqining muhim iqtisodiy hamkorlaridan hisoblanadi.

Asosiy iqtisodiy sohalar quyidagilardan iborat: turizm – Ispaniya dunyoda eng ko'p tashrif buyuriladigan davlatlardan biri bo'lib, Barselona, Madrid, Sevilya va Granada shaharlariga millionlab sayyohlar keladi; qishloq xo'jaligi – zaytun yog'i, vino va tsitrus mevalar ishlab chiqarishda yetakchi hisoblanadi; avtomobilsozlik va sanoat – avtomobil eksporti iqtisodiyotning asosiy tarmoqlaridan biridir.

Ispaniya – emotsional xilma-xillik mamlakati. Bir tomondan, flamenkning yorqinligi va buqa janglarining impulsivligi, boshqa tomondan, xotirjamlik va katoliklikning jiddiyligi Ispaniya hayotining to'liqligini aks ettiradi. Ehtimol, mamlakat atmosferasini his qilgan holda, dunyoning turli burchaklaridan kelgan yoshlar nafaqat ta'til paytida nafis dengiz bo'yida dam olishga, balki Ispaniyada ta'lim olishga ham intiladilar. Ular asosan mamlakatga geografiya, tarix, fizika, matematika va falsafani o'rganish uchun boradilar. Bu ajablanarli emas, chunki buyuk ispan sayohatchilari va kashfiyotchilari tomonidan ushbu fanlar o'rganilgan. Dali, Pikasso, Velaskes va Goya singari ko'plab buyuk ijodkorlar bilan dunyoni tanishtirgan san'at sohasidagi umumiy e'tirof etilgan ta'lim alohida yo'nalish hisoblanadi. Mamlakatning barcha o'quv tashkilotlarida o'qitiladigan ispan tili bugungi kunda talab bo'yicha dunyoda eng mashhur ingliz tilidan keyin ikkinchi o'rinda turadi.

Qadimiy madaniyatga egaligini alohida e'tirof etish zarur. Ispaniya madaniyati boy va xilma-xil bo'lib, san'at, musiqa va sport sohalarida katta yutuqlarga ega. Flamenko raqsi va musiqasi dunyoga mashhur madaniy unsurlardan hisoblanadi. Me'moriy yodgorliklar – Alhambra (Granada), Sagrada Familia (Barselona). Oshxonasi – paella, tapas, gazpacho kabi taomlari bilan mashhur. Sport yutuqlari borasida ham dunyoga tanilgan. Futbol Ispaniyada eng mashhur sport turi bo'lib, "Real Madrid" va "Barselona" jamoalari xalqaro miqyosda e'tirof etilgan. Tennis, basketbol va velosport ham keng ommalashgan. Xalqaro aloqalari borasida Ispaniya Yevropa Ittifoqining asosiy a'zolaridan biri bo'lib, NATO, BMT va boshqa xalqaro tashkilotlarning faol ishtirokchisi hisoblanadi. Ispaniyaning boy tarixi, rang-barang madaniyati va turizm sohasidagi yutuqlari uni dunyodagi eng diqqatga sazovor mamlakatlardan biriga aylantiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Qiyosiy pedagogika doirasida xorijiy ta'lim tizimlarini o'rganish masalasi ko'plab olimlar tomonidan ilmiy asosda tadqiq etilgan. Xususan, B.F. Vulfson o'zining "Sravnitel'naya pedagogika" asarida turli mamlakatlar ta'lim tizimlarini taqqoslash orqali ularning o'ziga xos jihatlari va rivojlanish tendensiyalarini aniqlash muhimligini ta'kidlaydi. U ta'lim tizimlarini tahlil qilishda ijtimoiy-iqtisodiy omillar, milliy an'analar va davlat siyosatining ahamiyatini alohida ko'rsatib beradi. A.N. Djurinskiy esa qiyosiy pedagogikani global ta'lim jarayonlarini tushunishda asosiy ilmiy yo'nalish sifatida baholab, Yevropa mamlakatlari, jumladan Ispaniya ta'lim tizimining bosqichma-bosqich rivojlanishini keng yoritadi.

O'zbekistonlik olimlar tomonidan ham qiyosiy pedagogika masalalari chuqur o'rganilgan. M.M. Karimova komparativistik pedagogika orqali turli mamlakatlar ta'lim tizimlarini o'rganish milliy ta'lim tizimini takomillash-tirishda muhim ahamiyat kasb etishini ta'kidlaydi. Sh.S. Shodmonova va P.S. Ergashevlar o'z tadqiqotlarida ta'lim tizimlarini taqqoslash orqali pedagogik tajribalarni samarali joriy etish mumkinligini asoslab beradilar. Ular ta'lim tizimidagi innovatsiyalar, boshqaruv mexanizmlari va o'quv jarayonining tashkil etilishiga e'tibor qaratadi.

Shuningdek, D.A. Choriyeva maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogikaning o'rni va ahamiyatini yoritib, xorijiy

tajribalarni, xususan Yevropa davlatlari amaliyotini o'rganish orqali bolalar rivojlanishida samarali metodlarni qo'llash zarurligini ko'rsatadi. U ta'lim tizimining dastlabki bosqichlari, ayniqsa maktabgacha ta'limning rivojlanishiga alohida urg'u beradi. Ushbu ilmiy qarashlar Ispaniya ta'lim tizimining bosqichlari, mazmuni va o'ziga xos jihatlarni qiyosiy tahlil qilishda muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida Ispaniya davlati ijtimoiy hayoti, madaniyati va ta'lim tizimiga oid ma'lumotlar ilmiy adabiyotlar, rasmiy hujjatlar va ochiq axborot manbalari asosida yig'ildi. Ma'lumotlarni to'plashda qiyosiy-pedagogik yondashuvdan foydalanilib, turli mamlakatlar, xususan Yevropa davlatlari ta'lim tizimlari bilan taqqoslash amalga oshirildi. Shuningdek, statistik ma'lumotlar, xalqaro tashkilotlar hisobotlari hamda ta'limga oid ilmiy manbalar tahlil qilindi. Olingan ma'lumotlar tavsifiy va qiyosiy tahlil usullari orqali qayta ishlanib, Ispaniya ta'lim tizimining bosqichlari, tuzilishi va o'ziga xos jihatlari aniqlab berildi. Tahlil jarayonida umumlashtirish, tizimlashtirish va solishtirish metodlari qo'llanilib, mavjud ma'lumotlar asosida ilmiy xulosalar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ispaniyada ta'lim tizimi. Ispaniya ta'lim tizimi Yevropa Ittifoqi standartlariga moslashgan bo'lib, davlat va xususiy ta'lim muassasalari orqali amalga oshiriladi. Ta'lim tizimi Ispaniya Konstitutsiyasiga ko'ra majburiy va davlat tomonidan kafolatlangan. Ta'lim tizimining tuzilishi jihatidan Ispaniya ta'lim tizimi bir necha bosqichga bo'linadi. Ispaniyaning ta'lim tizimi to'rt bosqichga bo'lingan bo'lib, ulardan ikkitasi majburiydir:

- bolalar maktabgacha ta'lim tashkiloti va maktabgacha (erta bolalik ta'limi) – ixtiyoriy;
- asosiy ta'lim yoki boshlang'ich maktab – majburiy;
- majburiy o'rta ta'lim (Educación Secundaria Obligatoria) – majburiy;
- o'rta ma'lumot (bakalavriat) – ixtiyoriy.

Ispaniyada maktabgacha ta'lim. Bugungi kunda Ispaniyada maktabgacha ta'lim majburiy emas deb hisoblanadi. Ammo ko'pgina ota-onalar bolalarini bolalar maktabgacha ta'lim tashkilotiga berishni afzal ko'rishadi, chunki ular faqat shu yo'l bilan har tomonlama rivojlangan shaxs bo'lishi mumkinligiga ishonishadi. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ta'limni Ispaniya ta'lim tizimidagi asosiy bosqichlardan biri deb atash mumkin. O'yin shaklida bolalar bolalar maktabgacha ta'lim tashkilotidan boshlab bir nechta xorijiy tillarni, yozishni o'rganishadi. Bundan tashqari, bu yoshda bolalarga kompyuter savodxonligi, mantiq, musiqa, rasm, xoreografiya kabi turli san'at yo'nalishlari ham o'rgatiladi.

Ispaniyada maktabgacha ta'lim ikki asosiy bosqichga bo'linadi. Guardería – bolalar maktabgacha ta'lim tashkiloti bo'lib, 0–3 yoshgacha bo'lgan bolalar uchun mo'ljallangan. Preescolar – tayyorgarlik guruhi bo'lib, 3–6 yoshgacha bo'lgan bolalar uchun tashkil etiladi. Ispaniyada maktabgacha ta'lim ixtiyoriy va davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadi. Biroq maktabgacha ta'lim tashkilotlarida byudjetdan o'rinlar muammosi Ispaniyada muhim ahamiyatga ega. Maktabgacha tarbiya kunlarining umumiy soni davlat tashkilotlarida faqat 1/3 bo'sh joylarga ega. Yaqinda ushbu munosabatlar bilan bog'liq bo'lgan xususiy bolalar maktabgacha ta'lim tashkilotlari soni ko'paydi, bu maktabgacha ta'lim tashkilotlarining yarmidan ko'pini tashkil qiladi. Shuni ta'kidlash kerakki, ularning narxi juda maqbul va oyiga 300–500 yevroni tashkil etadi. Ispaniyadagi bolalar maktabgacha ta'lim tashkilotlari tor yo'naltirilgan o'quv dasturlarini taklif qilishadi. Ba'zilar bolalarning matematik qobiliyatini rivojlantirish uchun mo'ljallangan, boshqalari esa ma'naviy rivojlanishga qaratilgan. Shuning uchun ota-onalar bolalarning qanday qobiliyatlari va iste'dodlarini rivojlantirishlariga qarab, ularga afzallik berishlarini tanlashlari mumkin. Ta'lim turli o'qituvchilar, profil mutaxassislari tomonidan olib boriladi.

Secondary education oxirida talabalar majburiy imtihon topshiradilar, agar oxiridagi baholar ijobiy bo'lsa, unda umumiy o'rta ta'lim sertifikatini beriladi. U bilan bitiruvchilar maktabning keyingi o'quv bosqichida o'qishni davom ettirishga – Bachillerato – yoki hunarmandchilik kasb maktabiga yozilish huquqiga ega bo'ladi. Yakuniy imtihonlarni o'tkazib yuborgan talabalar o'tgan yilni qayta o'qiydilar. Umuman olganda, Rossiyada bo'lgani kabi, Educación General Básica butun mashg'ulot davomida ikkinchi yil davomida zaif o'quvchi talabalarni qoldiradigan tizimni nazarda tutadi. Agar biron bir fan bo'yicha uch va undan ko'p qoniqarsiz hisob-kitoblar bo'lsa, maktab o'quvchisi o'qish kursini o'tashi shart. Ispaniyadagi maktab ta'lim tizimi talabalarning eng yosh sinflaridanoq ko'p qirrali rivojlanishiga qaratilgan.

O'rta ta'limning yuqori bosqichi (Bachillerato). Bachillerato rus ta'lim tizimidagi analog bo'lmagan o'quv bosqichidir, ammo rasmiy ravishda Rossiya maktabining yuqori sinflariga o'xshaydi. Ushbu o'quv bosqichi 2 yil davom etadi va Ispaniyaning shakllanishi to'g'risidagi qonunga muvofiq majburiy emas. Davlat va xususiy maktabgacha ta'lim tashkilotlari mavjud. Davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'qitish qiymati nisbatan

past. Ammo xususiy maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'qitish ko'pincha qimmatga tushadi. Xususiy maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ishlaydigan o'qituvchilarning maoshi ham yuqori. Shartli ispan tilida ispan tili ikki bosqichni o'z ichiga oladi: aslida bolalar maktabgacha ta'lim tashkilotlari va tayyorgarlik guruhlari kiradi. Birinchi bosqichda uch yoshgacha bo'lgan juda kichik bolalar o'qitiladi. Ikkinchi bosqichda oltinchi yilgacha uch yil va undan katta yoshdagi bolalar o'qiydilar ^[5.132].

Umuman, Ispaniya ta'limining o'ziga xosligi ham shundaki:

1-bosqich – maktabgacha ta'lim (Educación Infantil) 0–6 yoshni qamrab oladi va 2 bosqichga bo'linadi. 0–3 yosh oralig'i majburiy emas va asosan xususiy muassasalarda tashkil etiladi. 3–6 yosh oralig'i davlat tomonidan bepul taqdim etiladi, lekin majburiy emas. Bu bosqich bolalarning ijtimoiy, hissiy va jismoniy rivojlaniishi uchun mo'ljallangan.

2-bosqich – boshlang'ich ta'lim (Educación Primaria). Yosh – 6–12 yosh. Davomiyligi – 6 yil. Boshlang'ich ta'lim majburiy va bepuldir. Asosiy fanlar: matematika, ona tili (ispan yoki mintaqaviy tillar), tabiiy fanlar, ijtimoiy fanlar, jismoniy tarbiya, musiqiy ta'lim. Maqsad – o'quvchilarga asosiy bilim va ko'nikmalarni berish hamda keyingi bosqichga tayyorlash.

3-bosqich – majburiy o'rta ta'lim (Educación Secundaria Obligatoria – ESO). Yosh – 12–16 yosh. Davomiyligi – 4 yil. Ushbu bosqichda ta'lim olish majburiydir. Fanlar: ijtimoiy fanlar, tabiiy fanlar, matematika, chet tillari (odatda ingliz tili), informatika, san'at. Talabalar bosqich yakunida sertifikat oladilar va keyingi yo'nalishlardan birini tanlaydilar: o'rta maktab (Bachillerato), kasb-hunar ta'limi (Formación Profesional – FP), ish bilan ta'minlash (ta'limni davom ettirmaslik).

4-bosqich – o'rta ta'limning yuqori bosqichi (Bachillerato). Yosh – 16–18 yosh. Davomiyligi – 2 yil. Bu bosqich o'quvchilarni universitet yoki texnik ta'limga tayyorlash uchun mo'ljallangan. Yo'nalishlari: ijtimoiy-gumanitar yo'nalish, texnika yo'nalishi, san'at va ijod yo'nalishi. Bachillerato yakunida talabalar umumiy imtihon (EBAU yoki Selectividad) topshiradilar. Ushbu imtihon natijasiga qarab universitetlarga qabul qilinadilar.

5-bosqich – kasb-hunar ta'limi (Formación Profesional – FP). Yosh – 16 yoshdan keyin. Davomiyligi – 1–2 yil, darajasiga qarab. Ushbu bosqich ish bilan ta'minlashga mo'ljallangan amaliy va texnik ta'limni taqdim etadi. Kasb-hunar ta'limi ikki darajaga ega: o'rta daraja (Ciclo Formativo de Grado Medio) va yuqori daraja (Ciclo Formativo de Grado Superior). O'quvchilar maxsus sertifikat yoki diplom oladilar va ish bozoriga chiqadilar yoki o'qishni davom ettiradilar.

6-bosqich – oliy ta'lim (Educación Superior). Oliy ta'lim Ispaniyada universitetlar va maxsus institutlar orqali amalga oshiriladi. Tuzilishi Bolonya jarayoni asosida tashkil etilgan: bakalavr (Grado) – 4 yil, magistratura (Máster) – 1–2 yil, doktorlik (Doctorado) – 3–5 yil. Ispaniyaning universitetlari xalqaro miqyosda yuqori reytinglarda turadi. Masalan, Barselona va Madrid universitetlari nufuzli hisoblanadi.

Ta'lim tizimining xususiyatlari quyidagilardan iborat: majburiy ta'lim 6 yoshdan 16 yoshgacha davom etadi; davlat maktablari ta'lim bepul, xususiy va yarim xususiy maktablarda esa to'lov mavjud; Kataloniya, Basklar yurti va Galisiyada o'qitish mintaqaviy tillarda olib borilishi mumkin.

Afzalliklari:

- yuqori sifatli oliy ta'lim – universitetlar xalqaro standartlarga mos keladi;
- turli yo'nalishlar – o'quvchilar o'z qiziqishlariga qarab akademik yoki texnik ta'limni tanlash imkoniga ega;
- Erasmus dasturi – Ispaniya Yevropadagi talabalarning almashuv dasturlarida yetakchi mamlakatlardan biri.

Ispaniya ta'lim tizimi zamonaviy ehtiyojlarga moslashgan bo'lib, bolalar va yoshlar uchun keng imkoniyatlar yaratadi ^[1.58].

Ispaniyada maktab tanlash. Shtat maktablariga kirish odatda o'qish joyi bo'yicha, ya'ni boshlang'ich va o'rta ta'lim uchun ajratiladi, shuning uchun bu yashash joyi haqidagi qarorga ta'sir qilishi mumkin. Ispaniyaning ayrim hududlaridagi ba'zi davlat maktablari ispan tilida emas, balki ushbu mintaqaning rasmiy tilida dars beradi. Shunday qilib, Kataloniya, Galisiya, Valensiya yoki Bask mamlakatlarida predmetlar mos ravishda katalon, gallego, valensiya yoki bask tillarida o'qitilishi mumkin. So'nggi 25 yil ichida Ispaniyada maktab va ta'lim tizimi xarajatlarni ko'paytirish va ta'lim sohasidagi islohotlar orqali ancha yaxshilandi ^[5.138].

Ispaniyada oliy ta'lim. Mamlakatning oliy ta'lim tizimi XIX-asrda paydo bo'lgan. O'sha paytdagi dunyodagi eng yaxshi to'rt universitetdan biri bo'lgan Salamanka universiteti 1218-yilda qurilgan. Keyinchalik Barselona va Granadada nufuzli universitetlar paydo bo'ldi. Bugun Madrid, Sevilya va Valensiya universitetlari eng kuchlilar qatoriga qo'shildi. Ispaniyada qonun bo'yicha faqat universitetlarda oliy ta'limga ega bo'lish mumkin. Bugungi

kunda mamlakatda 48 ta universitet mavjud bo'lib, ularning aksariyati davlatga tegishli, atigi 7 ta universitet xususiy va cherkov homiyligida mavjud [4.85].

Universitet tizimidagi turli mutaxassisliklar va ta'lim darajalari uchun o'qitishning bir necha turlari: universitet maktablari, fakultetlar, oliy texnik maktablar va yuqori muhandislik maktablari mavjud. Shunday qilib, universitet maktablari ta'limning birinchi bosqichiga, ya'ni bakalavr darajasiga teng bo'lgan kasb ta'limi olishni istagan talabalar uchun mos keladi. Birinchi bosqich uchun mashg'ulot muddati – 3 yil. Maktablar orasida savdo maktablari ispan va ingliz tillarida, tasviriy san'at maktablariga ega bo'lishadi. Oliy texnik maktablar Ispaniyada texnik fanlar bo'yicha to'liq o'qishni istagan abituriyentlar uchun mos keladi. Texnik fanlarni yoqtirmaydiganlar uchun universitet fakultetlari mavjud. Professional muhandislar, texnologlar va arxitektorlar tayyorlash uchun universitetlarda oliy muhandislik maktablari alohida ajratilgan. Ular talabgorlarning maxsus tanlovi, yanada murakkab va talabchan dasturi bilan ajralib turadi. Ispaniyada to'liq oliy ma'lumotni 6–7 yil muddat davomida olish mumkin.

Ushbu mamlakatda ta'lim turli xil ijodiy tanlovlar bilan mashhur fakultativ kurslar: raqs kurslari (Ispaniyani flamenko va salsa holda tasavvur etib bo'lmaydi), rasm, ashula, arxitektura va haykaltaroshlikdan iboratdir. Ispaniyada ta'limning yana bir shubhasiz afzalligi – bu mahalliy aholining do'stona munosabati va samimiyligi.

Ispaniya ta'lim tizimi umum tan olingan Yevropa standartlariga javob beradigan Bolonya tizimiga asoslanadi. Jamg'arma har yili maktab bitiruvchilarini o'qitish uchun mo'ljallangan dasturga asoslanadi. Ularni universitetlarga yoki magistratura talabalariga qabul qilish uchun tayyorlaydi.

Grado bakalavri – bu to'liq oliy ma'lumot. Ushbu tizimga ko'ra ko'plab sohalarni, jumladan tibbiyot, arxitektura, biznes, texnik sohalar va boshqalarni o'rganish mumkin. Magistrantdan oldin ushbu dastur magistr dasturiga kirishni rejalashtirganlar uchun mo'ljallangan.

Doktorantura – o'qitish bir yil davom etadi. Doktorlik dissertatsiyasini himoya qilish maqsadida ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borishni rejalashtirganlar uchun mo'ljallangan^[4.87].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, Ispaniya ta'lim tizimi bosqichma-bosqich tuzilishi, davlat tomonidan kafolatlanganligi va Yevropa standartlariga moslashganligi bilan ajralib turadi. Mazkur tizimda maktabgacha ta'limdan boshlab oliy ta'limgacha bo'lgan uzviylik ta'minlangan bo'lib, o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga yo'naltirilgan. Ayniqsa, mintaqaviy tillarning qo'llanilishi, ta'lim yo'nalishlarining xilma-xilligi va kasb-hunar ta'limiga e'tibor qaratilishi uning muhim xususiyatlaridan hisoblanadi. Shuningdek, ta'limning amaliy yo'naltirilganligi va xalqaro integratsiyaga ochiqligi tizim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Shu asosda quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin: ta'lim tizimida bosqichlararo uzviylikni yanada kuchaytirish, ayniqsa maktabgacha va boshlang'ich ta'lim o'rtasidagi metodik bog'liqlikni mustahkamlash maqsadga muvofiq. Mintaqaviy va xorijiy tillarni o'qitish tajribasini kengaytirish, o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Kasb-hunar ta'limi tizimini rivojlantirish va uni mehnat bozori talablariga moslashtirish orqali yoshlarning bandligini oshirish mumkin. Shuningdek, ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish, xalqaro tajribalarni o'rganish va milliy ta'lim tizimiga moslashtirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Вулфсон Б.Ф. Сравнительная педагогика. Учебное пособие. – М.: Просвещение, 2004.
2. Джуринский А.Н. Сравнительная педагогика. Учебник для магистров. – МПГУ, 2014.
3. Karimova M.M. Komparativistik pedagogika. O'quv qo'llanma. – T.: Metodist nashriyoti, 2024.
4. Shodmonova Sh.S., P.S. Ergashev. Komparativistik pedagogika. Metodik qo'llanma. – T., 2005.
5. Choriyeva D.A. Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika. Darslik. – T.: ILM ZIYO ZAKOVAT, 2024.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.